

**Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Nemzetközi és Politikatudományi Intézet
Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport
Pázmány East Asia Club, Hungary (PEACH)**

PEACH MŰHELYTANULMÁNYOK 6.

Rónaháti Cecília

Puccs Thaiföldön – A társadalmi vita egy formája?

Budapest

2015

ABSTRACT**Coup d'état at Thailand – Another frame for social discussion?**

The goal of this study is to find a general reason for the incredible amount of coup d'états in Thailand. Using a broad historical approach, the article looks over the story of Thailand to point out the first coup. Surprisingly it is most likely the moment when Rama I came to power founding the present Chakri dynasty of Thailand. Continuing the historical approach, the study examines the coups of the 20th (and recently the 21st) century, trying to describe a kind of a system of coups in general. Figuring a 'know-how' of making a coup, describing the dynamics of the Thai elites in power cannot be avoided. Searching for social motives, oppositions inside the power elite and the significant differences in urban and rural development are also parts of the analysis. Finally the study introduces the constitutions and their significance in the method of coups into the analysis. Using an approach based on constitutional history, the theory of 'social constitution' leads this study to its conclusion: in the hardest periods of the inner politics of Thailand the coup is a tool for constitution-making.

ÖSSZEFOGLALÓ**Puccs Thaiföldön – A társadalmi vita egy formája?**

Jelen tanulmány célja az, hogy magyarázatot keressen a thai puccsok rendkívül magas számára. Előbb Thaiföld történelmét tekinti végig, hogy megjelölje az első puccs helyét és idejét. Meglepő módon, úgy tűnik, ez egybe esik a jelenleg uralkodó Chakri-dinasztia megalapításával, I. Rama uralomra jutásával. Ezután a dolgozat a XX. (és immár XXI.) század puccsainak történetét vizsgálja, hogy szabályosságokat keressen a puccsok általános felépítésében, eközben – elkerülhetetlenül – leírást adjon a thai hatalmi elit belső dinamikáiról. Ezután a politikai eliten belüli törésvonalak, a város-vidék ellentét és a társadalmi háttér értelmezése következik. Végül a dolgozat az alkotmányok szerepét emeli ki a puccsok folyamatában, és az alkotmánytörténet módszereit ajánlja az elemzéshez, így a „társadalmi alkotmány” elmélete vezet el a konklúzióhoz, mely szerint a thai belpolitika forró időszakában a puccs az alkotmányozás eszköze.

RÓNAHÁTI CECÍLIA

PUCCS THAIFÖLDÖN – A TÁRSADALMI VITA EGY FORMÁJA?

„Az alkotmány nem csupán egy olyan jogi dokumentum, amelyet arra alakítottak ki, hogy az országot irányító legjobb törvény legyen, hanem élő entitás, amely a politikai folyamatok részét képezi. Az alkotmány célja nem szükségszerűen irányul arra, hogy a kormány hatalmának határt szabjon, ahogyan az a nyugati államokban van, hanem demonstrálhatja is a kormány hatalmát és kapcsolatait vagy »legitim« hatalomgyakorlását.”¹

Ez a tanulmány nem a jelenlegi thai belpolitikai helyzet elemzésére vállalkozik, hanem általánosságban keresi annak lehetséges okát, hogy a vizsgált ország modern kori történelmére jellemző egyes szituációk miért alakulnak ki. Nem „megfejtést” kíván adni a problémára, csupán felvetne egy lehetséges új megközelítést az értelmezésre.

Tucatnyi elitet sorolhatunk fel Thaiföldön, amelyek „belső harcából időről időre egy puccsista emelkedik ki, aki aktuális problémák megoldását vállalja, de nem tud egységes, általános koncepciót adni a szociális, gazdasági, fejlesztési programoknak, ahogy azt máshol megtennék.”²

„IDŐRŐL IDŐRE”

Történeti perspektívából közelítve fontos szempont lehet megállapítani az első thai puccs idejét, és ez nagyobb kihívást jelent, mint első nekifutásra tűnhet. Thaiföld történetével foglalkozva szembeszökő a dinasztiai koherenciája, vagyis az a tény, hogy a korai történelem időszakától a trónutódlás legnagyobb részben folyamatosnak mondható. Ennek egyik oka a thai felfogás az uralkodói leszármazás számontartásáról, amely a nőágot a férfival azonos súllyal vizsgálja a családfán. Az ország történelmében

---

¹ „A constitution is not merely a legal document designed to be the best law governing a country, but also a living entity within a political process. The objective of the constitution does not necessarily aim at limiting government power as in western countries, but could also demonstrate power and relations or the exercise of 'legitimate' power of the government.” CHAMARIK 1986,

² CASE 2002 alapján.

nem jelennek meg idegen dinasztiák, még akkor sem, ha a Sukhothai-korszak végi erős khmer hatást is figyelembe vesszük, mivel az nem befolyásolta a dinasztia fenntarthatóságát. A hatalom folytonosságága többek között egyedi fejlődési utakat eredményezett.

A *théraváda* buddhizmust meghonosító, centrális hatalmat kiépítő sukhothai-i uralkodó, Ram Kamhaeng (ur. 1279–1298) halála után a hatalom egyenesen a fiára, Loethaira szállt, akinek kezében részekre, „kvázi városállamokra” bomlott az ország, bár a Sukhothai hatalom sokáig megőrizte ezek között vezető szerepét. Az őútána következő időszak (13–14. század) e városok időszaka, Sukhothai és hamarosan Ayutthaya versengő vezetésével,³ majd a két városállam perszónáluniójával. Ez a forma maradt a Sukhothai-Ayutthaya vezetésű városok csoportjának irányítója 1583-ig, amikor a burmaiakkal harcoló Narusean⁴ a korszak legnagyobb városaiból visszavonta embereit, hogy Ayutthaya központtal erősítse meg a helyzetét. A burmai ellenlábás koronaherceg, Mingyi Sma halála után (1592) így kerültek a kisebb városok Ayutthaya irányítása alá, azonban már nem függetlenedtek a hatalmától. Ezzel kezdődött el az az időszak, amit a thai történelem Ayutthaya-korszaknak nevez, nem történt dinasztia-, de még uralkodóváltás sem, a váltás belső harcok nélkül folyt le. Megkezdődött Sziámban a fejlődés pezsgő időszaka, a klasszikus thai értékek, vallásosság, jogszemlélet, gazdasági és intézményi rendszer kialakulása, a művészetek virágzása, mindez az európaigyarmatosítás időszaka alatt, amely, bár bizonyos mértékig érintette Sziámot, azonban sohasem vonta az országot teljes irányítása alá. A kihívást e helyett eleinte a Kambodzsa ellenőrzéséért Vietnámmal folytatott háború (1715), valamint a Burma elleni védekező és a Shan államokért⁵ folytatott harc jelentette.

Miután a burmai sereg felégette Ayutthayát,⁶ Sziámon úrrá lett a káosz. Ezen egy katonai vezető, Taksin tábornok tudott úrrá lenni, aki összegyűjtött erőivel visszavágott

---

³ 1319-ben vált ki az alakulatból a Mon állam, 1321-ben Tak (az egyik legkorábbi Sukhothai város), 1378-ban Ayutthaya II. Tammaracha vezetésével, aki elfoglalta Sukhothai várost, Trailokanath, alias Rameshan megkoronázásával, aki nőágon a Sukhothai dinasztiához tartozott, perszónáluniót hozott létre a városállamok között.

⁴ Phitsanulok királya, egyben Ayutthaya koronahercege.

⁵ 1759–60 és 1765–67: a burmai Alaungpaya (vagy Alaung Phra), a Konbaung-dinasztia megalapítója leigázta a Sziámhoz tartozó Shan államokat, védekezésre kényszerítve Ayutthayát.

⁶ A terület irányítását azonban Burma nem tudta átvenni, mivel ugyanekkor (1765) Kínával szintén hadban állt, és kétfrontos helyzetállásra nem lehetett felkészülve.

Burmának, majd új fővárost hozott létre Thonburiban,⁷ ahol királlyá koronáztatta magát. Ezzel szakadt vége annak az évszázados láncnak, amelyben a thai monarchák folytatólagosságát állapíthatjuk meg. Taksin király kormányzása alatt Sziámra katonai sikerek és gazdasági fellendülés volt eleinte jellemző, azonban idővel vallásos elhivatottságot kezdett érezni magában, amely, úgy érezte, a szerzetesrendek átalakítására és a buddhizmus reformjaira is feljogosította volna. Ezzel a szerzetesrendek részéről tiltakozást és nyílt felkelést provokált ki, amelynek élére egykori barátja, a régi nemesség vezéralakja, a későbbi I. Rama (Buddha Yodfa Chulaloke, élt 1737–1809, ur. 1782–1809) állt.

Ezt a pillanatot jelölhetnénk meg az első puccsnak a thaiok történelmében, amellyel a jelenlegi, Chakri-dinasztia első királya hatalomra jutott. Ő tette át székhelyét Bangkokba⁸ 1782-ben. I Rama változatos külpolitikáját, amellyel Sziám uralma alá hajtotta a mai Kambodzsa, Vietnám és Laosz területének nagy részét,⁹ itt nincs lehetőségünk részletezni, mert a hatalmát bár mindez megerősítette, mégsem tartozik szűken vett témánkhoz. A Chakri-dinasztia utódlását és az Ayutthaya-korszak törvénykezésének folytatólagosságát biztosító belső intézkedései jelentették ugyanezen hatalom belső megszilárdítását. Utóda, II. Rama (Buddha Loetla Nabhalai, élt 1767–1824, ur. 1809–1824) uralkodását nagyrészt béke jellemezte. A belső béke időszakát csak a megerősödő Vietnám tudta némileg megzavarni, de Sziámnak sikerült megőriznie a *status quót*.

Nem így volt ez a nyugati hatással, amely a XIX. század elején kezdte valóban éreztetni erejét. 1821-ben a britek új kereskedelmi megállapodást sürgettek, előrevetítve a nehézségeket, amelyekkel Sziám a gyarmati korszak végéig kénytelen lett szembe nézni. II. Ramát a trónon fia, III. Rama (Jessadabondindra vagy Phra Nangklao, élt 1787–1851, ur. 1824–1851) követte, aki a trónon kívül az erősödő brit befolyást is

---

⁷ A mai Bangkokot átszelő Chao Prayának az akkori Bangkokkal (a korszakban elsősorban kínai kereskedőtelep) átellenes partján.

⁸ Valószínűleg azért, hogy dinasztiáját elhatárolja az őrütnék nyilvánított, mindazonáltal később a „Nagy” előnévvel ellátott Taksin uralmától, valamint stratégiai megfontolásból, hiszen a folyókanyarulat által az a terület jobban védhető.

⁹ 1802 végére sikerült az utolsó burmai csapatokat is eltávolítani Sziám területéről- 1792-ben, Luang Prabang elfoglalásával, a franciákkal vívott háború során tett szert a Laosz feletti uralomra, 1776-ban a vietnámi belső ellentétek elől menekülő Nguyen Ahn befogadásával, majd az ő hatalomba való visszasegítésére 1784-ben Vietnámba küldött sziámi csapatokkal tett szert kambodzsai területekre, bár a kaland a sziámi csapatok csaknem teljes megsemmisülésével ért véget.

megörökölte, elfogadta a Burney-szerződés¹⁰ alapján a kereskedelmi adók csökkentését, és lehetővé tette a külföldiek letelepedését az országban. Ezzel megalapozta Sziám viszonylagos függetlenségét a gyarmati korszakban, ha uralkodói monopóliumokat is kellett feláldoznia érte. Ez az áldozat – és a mögötte álló modernebb gazdaságpolitikai felfogás – vált a későbbi fejlődés alapjává. Külpolitikáját abból a szempontból is sikeresnek mondhatjuk, hogy egy időre pontot tett a Vietnámmal folytatott háborúk (1842–45) végére, egyúttal további kambodzsai területeket annektált. A trónon testvére, Mongkut követte, IV. Rama (Maha Mongkut, élt 1804–1868, ur. 1851–1868)) néven, aki klasszikus buddhista neveltetése mellett a nyugati nyelvek és tudományok területén is nagy tudással rendelkezett trónra lépésekor. Ezt a többlettudást Sziám függetlenségének megőrzésére igyekezett kihasználni, amit a Vietnámot eddigre gyarmatosító franciák¹¹ és a Burmát magukénak tudó britek¹² közötti lavírozással ért el. Felszabadította a királyi monopóliumokat és előbb a briteknek, majd a többi nyugati állam alattvalóinak biztosított területen kívüliséget, segítette a kereskedelmet. A trónon szintén minden nehézség nélkül követte fia, Chulalongkorn, V. Rama (Maha Chulalongkorn, élt 1853- 1910, ur. 1868–1910) néven. Bár uralkodása első hat évében régens kormányzott helyette, azonban, amint a király betöltötte a megfelelő életkort, egyszerűen átadta a hatalmat. V. Rama uralkodását szintén az örökölt probléma, a gyarmati rendtől való függetlenség megőrzése határozta meg. Bár több alkalommal volt kénytelen területi veszteségeket elviselni a gyarmati hatalmaktól,¹³ a thai állam magterületeit meg tudta őrizni. Ekkor léptek életbe azok a modernizációt szolgáló törvények, amelyek a modern Thaiföld kialakulásának irányába hatottak. A trón békésen szállt fiára, VI. Ramára (Vajiravudh, élt 1880–1925, ur. 1910–1925), aki folytatta a modernizációt, kötelezővé tette az alsó szintű oktatást, megalapította a Chulalongkorn Egyetemet, utakat, hidakat, kórházakat, vasutat épített és elődeivel ellentétben nem cserélte le a hivatalnokokat saját embereire, ami minden korábbinál folytonosabbá tette az uralmat. Külpolitikáját

---

¹⁰ A Brit Kelet-indiai Társasággal 1826-ban kötött kereskedelmi szerződés.

¹¹ 1859-ben Gia Dinh elfoglalásával a francia hatalom alá került város a Saigon nevet kapta, hogy 1867-re megalakulhasson a Dél-Vietnámot és Kelet-Kambodzsát magába foglaló francia protektorátus, azaz Francia Indokína.

¹² 1824-ben kezdte meg Nagy-Britannia Burma meghódítását, és 1886-ban vált a terület Brit-India részévé.

¹³ 1906–7-ben a mai Dél-Laosz és Nyugat-Kambodzsa francia uralom alá került, 1909-ben az angolokkal kötött megállapodásban Kedah, Kelantan, Perlis és Terengganu lett brit birtok.

meghatározta az I. világháború, amelybe Sziám az antant oldalán lépett be,¹⁴ így a versailles-i rendezést követően megszabadulhatott az egyenlőtlen szerződések terhétől. Sajnos mindez nem tudta kellőképpen növelni a népszerűségét a háborút követő recesszió idején, annál is inkább, hogy nem sikerült trónörököszt nemzenie. Korai halála után fivére, Prajadhipok követte a trónon VII. Rama (Prajadhipok, élt 1893–1941, ur. 1925–1935) néven, akinek rendeznie kellett elődje infrastrukturális fejlesztéseinek anyagi hátterét, amit az akkori államháztartás állapota és a trónra lépésével csaknem egy időben kirobbanó gazdasági válság szinte lehetetlenné tett. Belpolitikájában Chulalongkorn időszakához kívánt visszatérni, azaz a mérsékelt ütemű fejlődés híve volt, azonban ez a gyakorlatban azt is jelentette, hogy vele visszatért a régi hivatalnokrendszer, a királyhoz rokoni szálakkal kötődő oligarchia. A pénzügyi problémákat enyhítendő intézkedései közé tartozott, hogy csökkentette a hivatalnokbéreket, a politikai fejlődés érdekében pedig alkotmányt kívánt adni népének, amely alapján parlamentet állított volna fel. Egyik lépése sem bizonyult szerencsésnek.

A XX. század elejének sziámi valósága mutatja meg, hogy a kolonizáció elkerülése egyedülállóan sikeres politikájának mi volt a valódi ára. A szakirodalomban versengő szemléletekként beállított „hagyományos” történeti megközelítés¹⁵ és a „modernként” aposztrofált, elsősorban thai történészek nevéhez kötődő felfogás¹⁶ valójában komplementer nézetek. Az előbbi képviselői szerint a thai modernizáció mellékesen azt is eredményezte, hogy az arisztokrácia nyugati egyetemekre küldte tanulni fiait, akik visszatérve demokratikus, vagy ahhoz közeli eszmékkel telve meg akarták reformálni a hatalom gyakorlásának intézményeit. Ők a világháborút követő gazdasági válság nehézségei közepette a valóságosnál is gyengébbnek látszó királyi hatalomra hívják fel a figyelmet. Az utóbbi felfogás a thai modernizációt ön-gyarmatosításként írja le, azaz kimutatja, hogy a nyugati típusú állam és intézményfelfogás, az öndefiníálási igény, amely a nemzetállam kialakulását Sziámban megelőzte, mennyit tett hozzá az abszolút monarchián változtatni kívánó törekvésekhez.

A thai uralkodói gyakorlat a hivatali pozíciókat hagyományosan a királyi család tagjaival töltette be. Ez erős oligarchikus arisztokráciát hozott létre, amelynek erején a modernizációs törekvések VI. Rama reformjaiig nem változtattak. A tény, hogy utóda

---

¹⁴ 1917-ben üzent hadat Németországnak és az Osztrák-Magyar Monarchiának.

¹⁵ BATSON 1984, KEYES 1987, COAST 1953, VAN PRAAGH 1996.

¹⁶ TURTON 2000, THONGCHAI 1994.

visszatért a korábbi vezetési elvekhez, az új hivatalnokok és a régi vezetői réteg közötti ellentéteket is eredményezett, miközben azonban már módja volt kialakulni egy erős, új, vezetésre képes rétegnek, akik vegyesen részesültek a hagyományos thai oktatásból és a nyugati egyetemi képzésből. Mindez azonban nem csupán a hivatali intézményekre való rálátását befolyásolta ezeknek a fiataloknak, hanem változtatott azon a szemléleten is, ahogy társadalmukra, gazdasági problémáikra tekintettek. Az alsóbb oktatás széleskörű elterjesztése szintén éreztette a hatását, főleg az után, hogy sikerült általa kinevelni egy, már thai tanári réteget is. Mindez, párosulva az infrastrukturális fejlesztésekkel, amelyekre az országnak szüksége volt, ám amelyeknek nem volt meg a megfelelő fedezetük, olyan helyzetet eredményezett, amelyben az új hivatalnokréteget leváltó, visszahozott oligarchikus arisztokrácia döntéseit értő, és kritizálni tudó, a világgazdasági helyzetet ismerő, és a nagy háborúra, majd a recesszióra érzékeny, aktív értelmiség politikai szerepet tudott volna vállalni.

Tudjuk, hogy mindennek ismeretében VII. Rama alkotmányt kívánt adni népének, amelyben e réteg politikai szerepvállalásának fórumául parlamentet is felállított volna, azonban erről tanácsadói lebeszéltek. Ha belegondolunk a gazdaságilag pillanatnyilag bizonytalan, külpolitikájában mindig óvatos körültekintésre készített, társadalmi változásokon átmenő ország helyzetébe, ez is könnyen érthető, nem akarták a „szellemet kiengedni a palackból”. 1932-ben derült ki, hogy a „szellem” magától is kibújít.

Azonban meg kell fontolni ennek az új, kettős oktatásban részesült rétegnek a valódi politikai koncepcióit. A korszak nyugati oktatási rendszerének ismeretében könnyű megfedkezni neveltetésük másik fontos részéről, a hagyományos thai képzésről. Mivel Sziám sohasem került a gyarmatosított államok sorába, sőt, történelme során sohasem kellett idegen dinasztiát tolerálnia, itt várhatjuk a hagyományos helyi értékek, vallási alapú eszmerendszerek, illetve a történelmileg kialakult intézményépítési és működtetési modellek legnagyobb arányú továbbélését.

Az 1927-ben Párizsban megalakult első thai párt, a „Támogatók”¹⁷ nem kezdeményezte sem a monarchia megszüntetését, sem a demokrácia bevezetését, a királyi hatalom abszolút voltával és az oligarchia nagyfokú részvételével voltak elégedetlenek. Ugyanígy a Négy Tigris, a hadsereg vezetői közül kinövő párt irányítói sem kívántak többet változtatni, mint hogy a monarchia „abszolút” jelzőjét cseréljék ki.

---

¹⁷ Plaek Khittasangkha és a nála radikálisabb elveket valló Pridi Panomyong, a későbbi Néppárt megalapítója vezették a Khana Ratsadon (Támogatók) pártját, a későbbi Néppárt alapját.

Ironikus, hogy mindez találkozott is VII. Rama szándékával; nehéz más választ adni a problémára, mint hogy Sziámnak szüksége volt egy forradalomra ahhoz, hogy megtörténhessen a változás, és, mint látjuk, nem kizárólag a vezetők miatt.

1932 előtt minden reformot felülről indítottak és hajtottak végre. Bár létrejöttek az általános iskolák és az egyetemi képzés, a reformok irányát ez nem befolyásolta, az újonnan kialakuló értelmiség nem válhatott elitté, legalábbis nem hivatalos, nem hivatali értelemben. A megalakuló pártok árnyékban működtek, nem is tehettek szert tömegbázisra, ugyanakkor a sziámi közigazgatási rendszer sajátosságai miatt, amelyben a helyi vezetők egyszintű eszmecserejére, érintkezésére soha nem volt platform, a helyi vezetők nem találkozhattak.¹⁸ Az 1920-as évek során kialakult politikai szervezetek összefogásával 1932. június 24-én az új elit képviselői¹⁹ elfoglalták Bangkok stratégiai pontjait, röplapokon és a rádión keresztül terjesztették elképzeléseiket a thai politikai reformokról. Az így gyűjtött tömegtámogatással és a hadsereg vezetőinek korábban megszerzett segítségével jutottak el VII. Rámához, aki aláírta az alkotmánytervezetet, amely Sziám államformáját alkotmányos monarchiává változtatta, lehetővé tette a parlament megalakulását, és az ideiglenes kormány fejevé a katonai vezetők által is támogatott Phrayo Manopakorn tette. Mindezt a király a monarchiához hű katonai erőkkel rendelkezve és a hivatali réteg jókora részének támogatását bírva tette meg, elkerülve – egy időre – a belháborút és elősegítve azt az átmenetet, amelyben maga is hitt.²⁰

A belharc azonban nem volt elkerülhető. Az ideiglenes alkotmányt még ugyanabban az évben felváltotta az első alaptörvény, azonban a két dokumentum között eltelt hat hónap lehetőséget adott a rojalista csoportok megerősödésére, átszerveződésére. A decemberben kiadott alkotmány, az ideiglenes alkotmánnyal ellentétben már tartalmazott egy bekezdést a monarchia „szentségére és sérthetetlenségére” vonatkozóan is, a következő év januárjában pedig a puccsban résztvevő tábornokokat a monarchiához hű katonai vezetők váltották hivatalukban. Az

---

¹⁸ Nem is szólva a tömegekről, amelyeknek a mai napig nincs olyan nagy részük a thai puccsok folyamatában, mint képzelnénk.

¹⁹ Pridi Phanomyang a Támogatók pártjából, Phibun Sangkhram őrnagy és Phahon Phonphaywhasena ezredes, ketten a Négy tigris közül és a maguk köré gyűjtött mintegy 102 aktivista.

²⁰ „[Constitution]... is a matter of choosing the right time, not too late or not too soon. This is very difficult. One will have to be very smart as well as lucky.” „...If we do something with honest intentions and to the best of our ability, we should be regarded as having already tried our best.” „King Prajadhipok...”

októberre kiírt választásokra az országban kialakult politikai törésvonal körül elrendeződtek az erők, és szembenállásuk több hetes fegyveres harchoz vezetett, amely elől a magát semlegesnek valló király Londonba menekült.²¹ Eközben Bangkokban a hatalmat átvették a hadsereg irányítói, megőrizve az új alkotmányt. A névleg demokráciára törekvő új alkotmányos monarchia már megalakulásakor katonai vezetők kezébe került, a király 1935-ben – egészségügyi okokra hivatkozva – lemondott a trónról. Ez volt a harmadik puccs, a vértelen 1932-es hatalomátvétel után a „királypárti” hadseregvezetők véres 1933-as „hatalom-visszavétele”.

A király utóda az ekkor a svájci Lausanne-ban tartózkodó, éppen kilencéves Ananda Mahidol lett, aki VIII. Rama (élt 1925–1946, ur. 1935–1946) néven vette át a trónt. Fiatal korára tekintettel régensek segítették,²² és huszonegy évesen váratlanul elhunyt,²³ a trónt a jelenleg is uralkodó Bohumibol Adulyadej-nek, testvérének adva át, aki a IX. Rama uralkodói néven tölti be Thaiföld királyi pozícióját immár 86 éve. Így mostkülön kell választanunk a puccsok történetét a királyi házak történetétől, hogy tisztább képet kaphassunk a XX. – és immár XXI. – század puccsairól.²⁴

Az 1933-as választások eredményeképpen a pénzügyminiszteri posztot Pridi Phanomyong, a védelmi miniszterit egy korábbi katonai vezető, Luang Plack Phibulsongkhram töltötte be, az 1930-as évek az ő erejük megméretését hozta. 1938-ban Phibul egy élete ellen törő feltételezett összeesküvés megtorlásaképpen eltávolította politikai ellenlábasait, és katonai diktátorként vezette Thaiföldet a II. világháború idején. Sziám nevét 1939-ben hivatalosan Thaiföldre vagy Muang Thaira²⁵ változtatta, és szorosabbra fűzte az ország kapcsolatait Japánnal, amelyben a fejlődés példaképét látta. A nemzeti érzés és a nyugati típusú fejlődés vágya keveredett ez időben a thai társadalomban, betiltották a bételfogyasztást, az ópiumfogyasztókat vád alá helyezték, s erősödött a kambodzsai és laoszi területek visszaszerzését támogató érzület. Phibulsongkhram személyi kultuszt épített ki, amelynek részei voltak azok a

---

²¹ Itt is hunyt el 1941 májusában.

²² Anuwatjaturong herceg, Artit Thip-apa herceg és Chao Phraya Yommaraj herceg.

²³ 1946-ban holtan találták az ágyában, fején lőtt sebbel. Többen is hallották a lövést, és szobájában egyedül tartózkodott. Halálának körülményei a mai napig tisztázatlanok, habár az esetet kivizsgálás követte és a felelősöket halálbüntetés sújtotta. A hivatalos jelentés szerint baleset történt, bár Luis Mauntbatten korábbi feljegyzései félszegnek és boldogtalannak írták le a fiatal királyt. A halálakor keletkezett jegyzőkönyv arról is ír, hogy öccse és utóda a trónon a baleset előtt meglátogatta szobájában, azonban távozása megelőzte a lövés hangját, és ő természetesen nem közöl részleteket az esetről.

²⁴ Innen főleg DIXON 1999, valamint *Thailand Country Study Guide*.

²⁵ A „Szabadok Földje”.

gazdaságerősítőnek szánt intézkedések is, amelyek a vidéki thai mezőgazdaságnak kívántak kedvezni, és alapvetően a kínai etnikumú thai réteg ellen irányultak. A Phibul vezette Thaiföld Japán oldalán lépett be a második világháborúba, és ezzel az érülettel vágott bele a Francia Indokinához tartozó területekért folyó harcokba. Franciaország megszállása után azonban, amint a japán csapatok megszállták Indokinát, a Phibul-adminisztráció észrevette a japán fenyegetést, és igyekezett felkészülni Thaiföld védelmére, de elkésett, s a japán csapatok 1941. december 8-án megszállták Thaiföldet. Egyetlen nap ellenállás után Phibul kénytelen volt fegyverszünetet kérni, majd aláírta Japánnal a szövetségi szerződést. Így vált Thaiföld Burma és Malajzia japán megszállásának bázisává. Mire Új-Zéland, Dél-Afrika és Ausztrália 1942-ben hadat üzent Thaiföldnek, a Phibul-adminisztráció több változáson is átesett. A japánellenes erőket megkísérelték eltávolítani a kormányból, azonban a korábbi pénzügyminiszter, a japánellenes Pridi Phanomyong, Thaiföld másik „erős embere” régens lett a gyermek Ananda Mahidol mellett. Az ő ereje tette lehetővé – többek között – a Szabad Thaiok Mozgalmának,²⁶ az első nem-katonai jellegű hatalmi aspirációnak a megerősödését. Ez a japánellenes erő érte el Phibul eltávolítását a hatalomból 1944-ben,²⁷ és adta Thaiföld következő miniszterelnökét, a két belpolitikai erő (phibulisták és szabad thaiok) között lavírozó Kuang Aphaiwongot.²⁸ Phibul befolyásának erejére jellemző, hogy 1945-ban háborús bűnösneként és kollaboránsként bíróság elé állították, de felmentették!

A civil kormányzat azonban kitartott, 1946-ban új alkotmányt fogadtak el, amely kétkamarás törvényhozást írt le, amelyben az alsóház képviselői helyeit egyenes választások útján töltik be, az ország nevét hivatalosan visszaváltoztatták Sziámra. Mindez sok elemző szerint megteremtette Pridi útját a miniszterelnöki székbe.²⁹ Azonban a VIII. Rama balesetét követő vizsgálat során Pridi neve is felmerült a felelősök között, akik részesei lehettek a király halálának, így ő lemondott, és elhagyta az országot.

---

²⁶ Free Thai Movement.

²⁷ A főváros áthelyezéséről (Phetchabunba) és buddhista város megépítéséről (Putthamonton) szóló elképzelései saját támogatóit is megosztották, lehetőséget adva a civil szerveződésnek a hatalom megszerzésére.

²⁸ 1902–1968, a Khana Ratsadon (Támogatók, Néppárt) tagja, előbb tárca nélküli miniszter, majd csatlakozik a királyi gárdához és a „visszahódított” kambodzsai területek kormányzója a II. világháború alatt. A világháborús thai belpolitika „jolly jokere”, 1944 augusztusától 1945 augusztusáig miniszterelnök, majd 1946 januárjától májusig, és 1947 novemberétől 1948 áprilisáig újra.

²⁹ 1946-ban az első, legális politikai pártok részvételével tartott szabad, demokratikus választásokat a Pridi vezette Néppárt nyerte.

Ezzel az erőfölény kérdése el is dőlt a thai belpolitikában, az 1947-es puccsal a civil kormánytól visszavette a hatalmat a katonai szárny, új alkotmányt fogadtak el,³⁰ s Phibul második „terminusa” 1957-ig tartott. Ez alatt az idő alatt visszaállította az ország nevét Thaiföldre, fejlesztette az iskolarendszert, határozott antikommunista politikát folytatott, elismerte Taiwan mint Kínai Köztársaságot, az indokínai kérdésben Franciaországot támogatta, szárazföldi és tengeri segítséget nyújtott az ENSZ-erőknek a koreai háborúban, elfogadta a SEATO-t, sőt otthont adott a központjának. Az 1948-ban megkísérelt puccs nem tudta őt a hatalomból eltávolítani, ahogy az 1949-es, majd az 1951-es kísérlet sem, bár utóbbiban majdnem életét vesztette.³¹ A tapasztalatok alapján az 1951-es alkotmány visszatért az 1932-es alapokhoz. IX. Rama 1951-ben tért vissza az országba, ahol a háború utáni gazdasági fellendülés éppen veszíteni kezdett az erejéből. Thaiföld örömmel fogadta az uralkodót, aki reményt jelentett a városiasodó társadalom friss szegényei számára is, akiknek a megjelenése nem vetett jó fényt a kormányra. Ráadásul a katonai elit erejét megosztotta a versengés Phibul és a feltörekvő fiatal vezetők, Sarit Thanarat és Thanom Kittikachom között. Támogatottsága növelésére Phibul 1957 márciusában a '49-es alkotmány alapján íratta ki a választásokat, s ezt támogatóit meg is nyerték, azonban jóval csekélyebb társadalmi támogatottsággal, mint azt korábban remélte. Bár kormányt alakíthatott, a választások valódi nyertese³² a katonai erők újonnan kinevezett főparancsnoka, Sarit Tanarat lett, aki hamarosan, 1957 szeptemberében nyíltan szembefordult a kormánnyal. A vérmentes puccs eredményét a király is könnyen jóváhagyta, hiszen az 1930-as évek óta hagyományosan rossz volt a kapcsolat a Chakri-dinasztia és Phibul között.

Sarit Thanarat 1958-ban felfüggesztette az alkotmányt és elfoglalta a miniszterelnöki széket, őt Thanom Kittikachom követte a hadsereg főparancsnokaként, majd 1963 után miniszterelnökként. Az új kormányzat bevonta a királyt a belpolitikába, erősítette a nemzeti érzületet, támaszkodott a társadalom hagyományos, buddhista érzelmeire és vallásosságára. A külpolitikának továbbra is meghatározó eleme maradt az antikommunizmus, e mellé emelkedő prioritássá vált a regionális kapcsolatok erősítése, ami 1961-ben az ASA (Association of Southeast Asia), majd 1965-ben az ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) megalapításához vezetett. Mindeközben a thai

---

³⁰ 1949-ben, amelyet megelőzött egy átmeneti alkotmány 1948-ban.

³¹ Manhattan puccs.

³² „September 1957 Coup.”

társadalom nagy változásokon esett át. A világháború utáni népességrobbanás, a fokozott városiasodás, az oktatás hozzáférhetősége és az elektronikus média terjedése új, politikailag érdeklődő, politikai műveltséggel és véleménnyel rendelkező széles tömeg megjelenéséhez vezetett, elsősorban a városi értelmiség megerősödéséhez, miközben a vidék lemaradt.³³ Az egyre növekvő elégedetlenség hullámát a kormány elleni városi aktivisták is kihasználták, hangot biztosítottak a tiltakozásra a földvesztések, a magas bérleti költségek, a korrupció, a rendőrségi túlkapások esetében. Az elsősorban északi thai területekről induló tiltakozó megmozdulások az oligarchikus helyi elitek és a növekvő szegénység ellen irányultak, a kormány bizottságot állított fel az ügyek kivizsgálására, azonban az nem volt képes ellátni feladatát. Ráadásul a király a kormány helyett a panaszosok ügyét karolta fel, előbb szorgalmazva az alkotmány visszaállítását, majd nyíltan kritizálva a kittikachomi irányítást. A kormány engedett, és 1968-ban kiadott egy új alkotmányt, ami alapján kiírhatták a választásokat, amit bár Kittikachoméknak megnyertek, de nem szoríthatták ki a hatalomból teljesen a már megerősödött városi értelmiséget, amely többek között a korrupció felszámolását tűzte ki célul.

Amikor 1971-ben eljött az ideje az új költségvetés elfogadásának, a kormány nem tudhatta bizonyosan, vajon sikerül-e áterőltetnie a javaslatot. Thanom Kittikachom nem aprózta el erejét a parlamenti vitákban, inkább puccsot hajtott végre saját kormánya ellen, ismét felfüggesztette az alkotmányt és feloszlatta a parlamentet. Ezzel, bár a hadsereg támogatását anyagilag sikerült szavatolnia, demokratikus reformokat követelő mozgalmakat és végül 1973-ban az egyetemi diákok vezetésével kirobbanó felkelést provokált ki. Ezt nevezik a „demokratikus puccsnak”.³⁴

A megalakuló új kormány miniszterelnöke Sanya Dharmasakti, a Thammasat Egyetem professzora lett, átmeneti alkotmányt fogadtatott el, aminek alapján 1975-ben kiírhatták a választásokat. Azonban a fiatal demokrácia nem tudott egységes kormányzó erőt kiállítani, a választásokat egy évvel később megismételték, s az Seni Pramoj győzelmével ért véget, azonban pártjának nem sikerült átfogó programot megvalósítania, amivel segíthettek volna az ország társadalmi és gazdasági problémáin, különösen nem

---

³³ „Government by Coup” alapján.

³⁴ Az októberi demonstrációk során negyedmilliós tömeg gyűlt össze Bangkokban, hogy érvényt szerezzen a demokratikus eszméknek, s miután a hadsereg a tömegbe lőtt, a király felszólította a kormányt a lemondásra. A Kittikachom-vezetés az Egyesült Államokba és Taiwanra emigrált.

az olajválság (1974) és következményeinek nehéz időszaka alatt. Közben a határozottan antikommunista katonai vezetés megszűntével a Kommunista Párt vidéken folyamatosan erősödött, éreztetve hatását a nagyvárosokban is, visszahatásaként pedig megjelent egyfajta mccarthyizmus a thai politikában, amely ellen – és Thanom Kittikachom Thaiföldre való visszatérésének lehetővé tétele ellen – 1976-ban tiltakozó tüntetők gyűltek össze a bangkoki Thammasat Egyetemen. A belső védelemért akkor felelős miniszter, Samak Sundaravej³⁵ megostromolta és részben lemészárolta a tüntetőket.³⁶

A Demokrata Párt az ultrakonzervatív Thanin Kraivichient bízta meg a vezetéssel, és megkezdődött az általános tisztogatás az egyetemektől a Kommunista Párt északi bázisaiig. Ennek megfelelően a külföldi befektetések csaknem teljesen leálltak, ami újabb gazdasági krízisbe sodorta az országot. Az új katonai diktatúra nemcsak az alkotmányt függesztette fel, hanem a politikai pártokat is, és erős cenzúrát vezetett be a médiában. A katonai erők egy másik szárnya, kihasználva a népszerűtlen intézkedéseket és a gazdasági instabilitást, 1977-ben újabb puccsal átvette a hatalmat Kriangsak Chamanan vezetésével, amnesztiát hirdetett mindazoknak, akik korábban kommunizmus vádjával érintettek lettek, és igyekezett stabilizálni a belpolitikát. Ennek érdekében 1978-ban új alkotmány lépett életbe, amellyel megalakult a Thai Képviselőház és a Szenátus, azonban gazdasági nehézségeken nem sikerült úrrá lennie, végül önként mondott le a hatalomról 1980-ban.

Utóda a párton kívüli Prem Thinsulanonda lett, akit végül megerősített az 1981-ben ellene megkísérelt puccs, amely egyfajta szövetséget hozott tető alá a királyi ház és a katonai vezető között.³⁷ Újabb alkotmányt fogadtak el, és 1983-ban ez alapján tartották meg a választásokat, amelyeket Prem fölényesen megnyert. Igyekezett megerősíteni helyzetét a hadsereg többi „erős embere” között is, s amikor az „ifjútörökök” 1985-ben újabb puccsot kíséreltek meg ellene,³⁸ azt már a saját erejéből ki tudta védeni, és habár

---

³⁵ 2008-ban miniszterelnök, majd védelmi miniszter.

³⁶ Az október 6-ai események „1976-os mészárlás” néven híresültek el.

³⁷ Talán szövetség helyett használhatnánk a megértés szót is, ugyanis az „Április elsejei puccs” sikertelenségére az ad magyarázatot, hogy amikor az „ifjútörökök” megkísérelték eltávolítani Prem Thinsulanondát a hatalomból, védelmet és támogatást kapott Bohumiból királytól, így tudta két nap alatt tető alá hozni a válaszlépéseket, amelyekkel megtarthatta pozícióját.

³⁸ CUMMINGS-BRUCE 1985.

az 1986-os választásokat a Demokrata Párt nyerte meg, ³⁹ nem vesztette el miniszterelnöki székét. A Prem Thinsulanonda nevével jelzett időszak viszonylagos stabilitásához nagyban hozzájárult, hogy az 1970-es évek válságai után a thai gazdaság végre folyamatosan erősödni tudott. Az indokínai háborúk véget értével meglódult a turizmus, az ipar teljesítménye folyamatosan nőtt, megváltoztatva a thai export arculatát a klasszikus mezőgazdasági termények (rizs, dohány) kiviteléről a könnyűipari termékek és számítógép-alkatrészek exportjára.

Az 1988-as választásokon Prem nem vett részt, utóda a hatalomban a Thai Nemzeti Párt addigi elnöke, Chatichai Choonhavan lett, egy többpárti koalíció élén, amely támogatta a külföldi befektetéseket és megerősítette a kapcsolatokat Vietnammal, Kambodzsával és Laosszal. A Kambodzsa kérdésében elért eredményei a vörös khmerek ellen nemzetközi téren is sikert hoztak Thaiföldnek, tevékenységét az ASEAN egyik kiemelkedő békeközvetítő megnyilvánulásának tartják, amelyre a regionális együttműködés sikereként máig hivatkoznak.

Belpolitikájában nem volt ennyire sikeres. Habár a thai gazdaság összességében növekedett kormányzása alatt, a szegények és gazdagok közötti szakadék egyre mélyült. Civil politikusként a katonai pártok támogatására nem számíthatott ugyan, de igyekezett egyfajta egyezséget létrehozni, amelyben „kéz a kézben” dolgozhatnának a különböző „táborok” politikusai az „ország jólétéért”. Ez a kísérlete nem bizonyult sikeresnek,⁴⁰ 1991-ben a magukat Nemzeti Békefenntartó Tanácsnak nevező, elsősorban a katonai szférához tartozó Thai Nemzeti Párt tagjaiból álló, a volt tábornokok erejét magukénak tudó puccsisták letartóztatták, és miniszterelnöknek Anand Panyarachunt jelölték. Az átmeneti kormány átmeneti alkotmányt adott ki, amely alapján kiírta a választásokat a következő év tavaszára.⁴¹ Ezeken a Panyarachun politikáját támogató erők nyertek, és a puccs mögött elsősorban álló Suchinda Kraprayoon vezetésével alakult kormány. Utóbbi tény a thai tömegek erőteljes ellenállásával találkozott, hiszen nyilvánvalóvá vált, hogy alapvetően katonai kabinet áll fel. A tiltakozásokat 1992 májusában a kraprayooni vezetés gyakorlatilag vérbe fojtotta,⁴² azonban amikor Suchinda politikai ellenlábását, Chamlongot vádolta az erőszak eskalálásáért, a király közbelépett, és televíziós

---

³⁹ Amelynek kampánya többek között Prem Thinsulanonda eltávolítására épített...

⁴⁰ FROST 1991 és „February 1991 Coup.”

⁴¹ 1992. március 22.

⁴² Véres május: 1992. május 17-én kétszázézeres tömeg özönlötte el Bangkok utcáit, 18-án reggelre negyvenezer főt ölt vagy sebesített meg a fegyveres erők tüze, vagy tartóztattak le.

adásban szólította fel a feleket a megbékélésre. Suchinda ezután eleresztette a letartóztatott Chamlongot, és amnesztiát hirdetett, majd lemondott a hatalomról a korábbi miniszterelnök, Anand Panyarachun javára, aki újabb választásokat írt ki. Ezeket szeptemberben a Demokrata Párt és Chuan Leekpai nyerte meg, hogy négypartii koalícióval alakítson kormányt.

Ezt a nagykoalíciós vezetés időszaka követte, új alkotmány elfogadásával és gyakori választásokkal, miközben az országnak az 1997–98-as gazdasági válsággal kellett szembenéznie.

Az első szenátusi választásokat 2000-ben tartották, amelyet a Phak Thai Rak Thai⁴³ nyert meg abszolút többséggel, miközben újabb koalíciós kormány alakult Thaksin Shinawatra (Thaksin Chinnawat) vezetésével. A koalíció egyik fele, az Új Törekvés Pártja⁴⁴ folyamatosan erősödött, közeli együttműködésben a szenátus Phak Thai Rak Thaiával, amely tagjait egyre nagyobb arányban olvasztotta magába. Thaksin drogellenes kampányba kezdett, amely azon kívül, hogy Thaiföldön időszerűnek is látszott, összhangban volt az ASEAN aktuális ajánlásával is. Szembeszállt a terrorizmussal⁴⁵ és kezelte a 2004 karácsonyán bekövetkezett cunami következményeit. Politikáját minősíti, hogy a 2005-ös választásokon először lehetett kormányt alakítani egyetlen párt, a választásokon győztes Phak Thai Rak Thai részvételével.⁴⁶ Mindeközben egyre nagyobb hangsúly esett Thaksin Shinawatra ellentmondásos politikai személyiségére. A sajtó folyamatosan kritizálta bevallatlan vagyona és korrupciógyanús működése miatt, támadták a mianmari katonai vezetéssel fenntartott szoros kapcsolataiért, a drogellenes kampány során tanúsított emberi jogi érzéketlensége miatt, amelynek több életet is a számlájára írtak.⁴⁷ 2006-ban lemondását végül a korrupciós ügyei miatt indult tüntetések eredményezték. Előre hozott választásokat írt ki, azonban ezt az ellenzék alkotmányellenesnek nevezte és bojkottálta, így hatalomban maradt

---

⁴³ „Thaiok Szeretik a Szabadságot” pártnak vagy „Thaiok Szeretik a Thaiokat” pártnak lehetne fordítani. A fordítási nehézséget a thai szó kettős jelentése adja.

⁴⁴ Phak Khwam Wang Mai, angolul New Aspiration Party.

⁴⁵ 2002–2003-ban az Iszlám Közössége (Jemaah Islam) nevű terrorszervezet robbantásai több ezer halálos áldozatot követeltek, többek között iskolákban és turisztikai központokban hajtottak végre merényleteket.

⁴⁶ 75%-os többséget szereztek!

⁴⁷ A thai törvények értelmében kábítószert birtokolni, fogyasztani, eladni halálbüntetést is vonhat maga után, és Thaksin idején ezzel a büntetési móddal olyan formában is éltek, amely eltekintett a bírósági ítéletek meglététől vagy megalapozottságától, amivel az emberi jogi szervezetek világméretű kritikáját vívták ki.

egész szeptemberig, amikor Sonthi Boonyaratglin vezetésével egy katonai puccs a távollétében átvette a hatalmat, útlevelét bevonták, ezzel emigrációba kényszerítették. Az utoljára életbe lépett, 1997-es alkotmányt eltörölték, és feloszlatták a parlamentet. Átmeneti alkotmányt fogadtak el, ami alapján kiírták a választásokat.

A 2007-es választásokat a Thaksinhoz hű PPP⁴⁸ nyerte, az a Samak Sundaravej alakíthatott kormányt, aki 1976-ban a Thammasat Egyetemen lemeszároltatta a kommunizmussal vádolt tüntetőket, és akit ezúttal Thaksin személyes jelölése alapján fogadtak el miniszterelnöknek.

A versengő erők 2007-ben két nagy táborba tömörültek: a királypárti, az alkotmányos monarchiát megerősíteni vágyó, Thaksin-ellenes PAD⁴⁹, a sárgaingesek⁵⁰ álltak szemben a Thaksint támogató, a király hatalmának csökkentését céljának érző UDD⁵¹-vel, akiket vörösingessékként szoktak említeni. A PAD támogatói 2008-ban több hullámban tüntettek a miniszterelnök személye és a tervezett alkotmány ellen, augusztusban elfoglaltak több kormányzati épületet, közlekedési csomópontot és két repülőteret, de Samakot nem tudták lemondásra bírni⁵². Miután szeptember 2-án a tüntetés halálos áldozatot is követelt, Samak bevezette a szükségállapotot, ami a gyülekezési jog megszűnését és a PAD számára a médiahasználat ellehetetlenítését is jelentette. Az intézkedésekre mintegy válaszul megszületett az alkotmánybíróság határozata, amely hatalomgyakorlását összeférhetetlenség miatt alkotmányellenesnek minősítette.⁵³ A thai törvények értelmében ezzel az egész kormánynak le kellett mondania. Végül parlamenti háttéregyezségek után a Demokrata Párt vezetője, Abhisit Vejjajiva lett a miniszterelnök,⁵⁴ aki igyekezett visszavezetni Thaiföldet a „törvényes

---

⁴⁸ Phak Palang Prachachon, angolul People Power Party. Miután a junta törvényen kívül helyezte a Pak Thai Rak Thait, annak tagjai a PPP égisze alatt egyesültek.

⁴⁹ People's Alliance for Democracy.

⁵⁰ Thaiföldön a király és a királyi család színe hagyományosan a sárga. A sárga felsőruházat viseletével a thaiok gyakran és szívesen fejezik ki tiszteletüket munkájuk közben a királyi család iránt. Mivel a sárga viselet az alkotmányos monarchia támogatói között amúgy is elterjedt, így az elnevezés Thaiföldön magától értetődő.

⁵¹ United Front for Democracy Against Dictatorship, másként National Democratic Alliance Against Dictatorship.

⁵² „Timeline: Thailand's political crisis.”

⁵³ Azért mondhatjuk, hogy mindez mintegy válasz volt a samaki intézkedésekre, mert már beiktatása előtt kijelentette, hogy nem mond le televíziós főzőműsorban hét éve megkezdett karrierjéről miniszterelnökként sem, habár Thaiföldön széles körben ismert, hogy az alkotmány értelmében kormányagnak nem lehet bevétele semmilyen más munkájából.

⁵⁴ A 2006-os puccs során a Demokrata Párt akkori vezetőjeként Abhisit Vejjajiva néhány órával a puccs

rend útjára”, ahogy megfogalmazta. Kezdetnek a PAD huszonegy tagját állította bíróság elé a kormányzati épületek és repülőterek elfoglalásával összefüggésben.

Az új kormánynak komoly gazdasági problémákkal kellett megküzdenie, két mentőcsomaggal támogatták a vidék fejlesztését és a mezőgazdaságot⁵⁵, olcsóbbá tették a lakosság számára az energiát, és ingyenessé a bangkoki tömegközlekedést. Anemzetközi emberi jogi szervezetek azonban több alkalommal a média korlátozását észrevételezték, elítélték Thaiföldet a sajtó erős cenzúrájáért, a szólásszabadság semmibevételeért, a belpolitika pedig a kabinet különböző tagjainak korrupciós ügyeitől volt hangos, amit gyakran a mezőgazdaságot segítő intézkedéscsomagokkal együtt emlegettek. Abhisitnek 2009 és 2010 tavaszán erős tüntetési hullámmal kellett szembenéznie, ezeknek az eseményeknek több halálos áldozatuk volt, miközben thai és kambodzsai csapatok több ízben is összecsaptak a határ mentén, és felkelések zajlottak a déli területeken. A fentiekből következő 2011-es választási kudarc után Abhisit lemondott a Demokrata Párt vezetéséről is.

A 2011-es választásokat a Thaiokért ⁵⁶ párt a szavazatok háromnegyedét összegyűjtve magabiztosan megnyerte, hatalomra juttatva Thaiföld első női miniszterelnökét, Yingluck Shinavatrát.⁵⁷ A még mindig emigrációba vonult Thaksin Shinawatra sokak számára rossz emlékű miniszterelnöksége és még rosszabb emlékű korrupciós botránya után minden szem a szegénység és a társadalmi szakadék felszámolásának ígéretével kampányoló Yingluck felé fordult. ⁵⁸ Az új kormány tevékenységeinek irányát a kezdeti időkből az utóbbi ötven év legnagyobb árvizének elhárítása szabta meg, amely a Chao Praya⁵⁹ teljes hosszán jelentkező probléma volt. Az árvízi védekezés módja nem találkozott a társadalom teljes támogatásával annak

---

végjátéka előtt nyilatkozatot adott ki az alkotmányon kívüli tettek és hatalmi harc helytelenítéséről, majd később pártjával a thaksinisták 2007-es átmeneti alkotmányát támogatta.

⁵⁵ Érdekes egybeesés, hogy Abhisit Vejajiva édesapja, Athasit, a Mahidol Egyetem korábbi vezetője, akit az 1991-es junta egészségügyi miniszternek jelölt, éppen ekkor a Charoen Pokphand Foods PCL igazgatója lett, ami Thaiföld legnagyobb mezőgazdasági cége, és annak az 1921-ben alapított Charoen Pokphand Groupnak a része, amely élelmiszerrel, mezőgazdasággal és telekommunikációval foglalkozik, és Thaiföld legnagyobb magánvállalataként tartják nyilván.

⁵⁶ Phak Pheu Thai.

⁵⁷ Thaksin Shinawatra húga. Megválasztásának nemzetközi visszhangja nem volt pozitív.

⁵⁸ Többek között KURLANTZICK 2013, SPRINGER 2013, FARRELLY 2013 alapján

⁵⁹ A Chao Praya és a Mekong Thaiföld két legnagyobb vízgyűjtője, a Chao Praya gyakorlatilag az egész országot átszeli észak-déli irányban, így amikor ezen a folyón szélsőséges helyzet alakul ki, az országos méretű katasztrófához vezet.

ellenére, hogy az új, még mindig nagy népszerűségnek örvendő kormányfő személyes jelenlétével is támogatta a munkálatokat, s ez végül a kormány megújításához vezetett.⁶⁰ A kezdeti miniszteri pozíciók mellett több újat is létrehoztak, az új névsorba pedig már bekerült egy volt „vörösinges” vezető neve is, valamint a miniszterelnök egy családtagja került a nemzetbiztonsági tanács élére.⁶¹ Tovább borzolta a kedélyeket a miniszterelnöki hivatal új vezetőjének kinevezése, akit üzleti ügyei révén a zimbabwei Robert Mugabéval hoztak kapcsolatba.⁶² Yingluck talán emberileg leginkább érthető, azonban nagyon is politikai törekvése volt annak az amnesztiarendeletnek a megszavaztatása, amely alapján adócsalás és korrupció vádjai alatt álló, útlevele bevonásával „emigrációba kényszerített” testvérének hazatérését tudta volna segíteni, valamint más „vörösingesek” által támogatott vezetők, például Abhisit Vejjajiva ügyeinek elsimítását is jelentette volna. Az intézkedések hatását már 2012-ben érezni lehetett, de a tiltakozás csak 2013-ra kapott szárnyakat, amikor december 8-án mind a 153 ellenzékiképviselő lemondott, és Yingluck kénytelen volt időközi választásokat kiírni. Az országban végigsöprő erőszakhullámnak harminc körüli halálos áldozata volt, a Yingluck-kabinet január 28-án szükségállapotot hirdetett ki, a február 2-i választásokat bojkottálták vagy ellehetetlenítették a tüntetések...

TÜNTETÉSEK ÉS OKOK

A tüntetési hullámok okait keresve több különböző összetevőt kell sorra venni: Egyrészt a thai társadalomban a szegényeket és gazdagokat elválasztó szakadék földrajzi tagoltságban is megnyilvánul, az északi szegényebb, mezőgazdasági területek kerülnek szembe a turizmusból és a városi, ipari létformából élő déli területek lakosságával; másrészt a már a harmincas évek óta fennálló problémát látjuk újra és újra megjelenni a rojalista és antirojalista csoportok felfogása között.

A Phibul-éra vége óta a belpolitikába előbb bevont, majd ismét egyre komolyabb szerepre szert tevő Chakri-dinasztia uralkodója az összecsapó nézetek között szimbolikus figura is. A klasszikus thai értékek – a vallásosság, a monarchia tisztelete, a

---

⁶⁰ „Yingluck Shinawatra.”

⁶¹ Az emigrációban élő Thaksin ex-sógora, Priewpan Damapong.

⁶² Az illető neve Nalinee Taveesin. Lásd „Thai PM gives cabinet post...”, „New Thai minister on US blacklist.”

buddhista erkölcs és annak nyugati felfogás szerinti árnyoldala, amely bár támogatja a szegényeket és nincsteleneket, de elvárja, hogy ők maguk képesek legyenek elfogadni életük szenvedéseit – kerülnek itt szembe a modernizálást a mezőgazdasági szinten kezdeményező, baloldali értékeket követni és közvetíteni kívánó, sokszor antimonarchista meggondolással. A helyzetet csak bonyolítja, hogy az érdekek nem tagolhatóak a hatalom civil/katonai tengelye mentén, mivel a thai katonai elit nem egyetlen érdek- és értékközösséget képez, hanem itt is található – legalább – egy törésvonal, amely a versengő nézetek és versengő hatalomgyakorlás spirálját eredményezi nemcsak a civil és katonai kormányzatok, de még az egymást váltó junták között is.

További tényező a korrupció, amely természetesen a tömeg nagy fölháborodását hozza magával, habár meg kell említeni, hogy egy 2013-as felmérés szerint a thai fiatalok nem ellenzik a korrupciót, amennyiben a pénzekből visszaforgatnak feljűk is.⁶³ Mindenesetre a vezető korrupciós ügyei és nepotizmusa kiváló mozgósító tényező. A kérdés csak, vajon miért ekkora a korrupció aránya Thaiföldön? Hogyan lehetséges, hogy a kezdeti időszakról kezdve nem találunk olyan vezetői csoportot, amelynek munkáját ne árnyékolta volna be a nepotizmus és korrupció vádja? A könnyű válasz persze az lehetne, hogy a vizsgált ország politikai kultúrájában ez a viselkedés az elfogadott, talán még odáig is elmennének elemzők, hogy a politikai kultúra fejlődése Thaiföldön jelenleg itt tart, nem véletlen, hogy a tömeg valódi reformokat sürget. Azonban a valódi reformokra a politikai kultúra alakításánál jóval kézzelfoghatóbb területeken is szükség van és a mondott hozzáállást éppen a társadalom nem tudjaelfogadni.

A korrupciót és a nepotizmust nehéz szétválasztani, hiszen a thai kormányzati korrupció jellemzően a nepotizmus útján megy végbe, ám ha mégis sikerül, felmerül a kérdés, vajon miért tűnik olyan elkerülhetetlenül szükségesnek visszaáramoltatni a pénzeket? Nem ismert a thai politikai elitek támogatási rendszere. Nem ismert, milyen legális forrásokon keresztül juthatnak a működésükhöz szükséges anyagi javakhoz a civil/katonai, illetve különböző felfogású katonai hatalmi csoportok. Amennyiben a téma kutatására megfelelő idő és hely a rendelkezésre áll, ezt a munkát mindenképpen érdemes lenne elvégezni, mert a hatalmi törésvonalak mentén – és itt most

---

⁶³ „Thailand Protest 2013 – Explained.”

hangsúlyosan nem a thai politikai pártok támogatásáról van egyértelműen szó – valószínűleg választ lehetne találni a korrupció kiváltó okára, vagy meg lehetne cáfolni azt a hipotézist, hogy a thai korrupció egyfajta gazdasági szükségszerűsége a hatalmi erők önfenntartásának.

A nepotizmus azonban már jól kutatható, sőt ismert történelmi múlttal rendelkezik. A klasszikus thai kormányzásban a szíami uralkodó a családtagjain keresztül gyakorolta hatalmát, VI. Ráma uralkodásáig a hivatalnoki réteg, a tartományok vezetői és gyakorlatilag a teljes hatalmi elit az uralkodóház hercegeiből és a hercegekhez kötődő érdekcsoportokból tevődött össze. Az abszolút monarchia korszakának végével megváltozott a politikában részt venni tudó és kívánó réteg összetétele, létrejöhett egy – illetve látjuk, több – hatalmi elit, azonban a felfogás változásához jóval hosszabb időre van szükség, a történelmi rögzülések tovább élhetnek, és az első alkotmány megszületése óta még száz év sem telt el.

A dolgozatban nem szerepel egy szempont, amelyet Thaiföld társadalmával és gazdasági aktoraival, politikusaival kapcsolatban gyakran az elemzés fontos részének szoktak tekinteni, ez pedig a thai társadalom heterogenitása. A thai társadalom alapvetően buddhistaként írható le, azonban jelen van egy körülbelül a társadalom 3%-át kitevő muszlim kisebbség is, amely szám talán elenyésző a régió más országainak muszlim többségéhez képest, de akiknek jelentőségére utalhat, hogy a thai külügyminisztérium csupán 18%-ukat ismeri el a maláj határ menti övezet lakójának, amíg a nemzetközi statisztikák ezt a számot 30%-ra teszik. Ezen kívül nem ismert, hogy pontosan hány főt számlálnak, mivel a fenti adatok a tizenötödik életévüket már betöltött személyekre vonatkoznak. Márpedig a thai társadalom rendkívül fiatal, szűk hatvanöt millió fő⁶⁴ alkotja, és ebből húszmillióan nem töltötték még be tizenkilencedik életévüket, s mindössze tizenkétfélmillió fő idősebb ötven évnél. A déli területek és az iszlám szélsőségesek problémájára témánk természetéből adódóan sajnos nincs lehetőség bővebben kitérni.

Az etnikai heterogenitás problémája a másik sokat emlegetett tényező. A thai, isan, lanna és déli thai etnikai csoportokat thaioknak szokták tekinteni, és összességében a társadalom kb. 75%-át teszik ki, amíg a hakka és min etnikai közösségeket kínaiakként tartják számon, ők a népesség kb. 14%-át teszik ki. A fennmaradó részen elsősorban

---

⁶⁴ „Statistical Tables – Population – Whole Kingdom.”

burmai, maláj, khmer, mon csoportok osztoznak a hegyvidéki törzsekkel és a szigetvilág lakóival. A kínai etnikum magas aránya és hagyományos foglalkozási preferenciái teszik érdekessé a kérdést a politikai puccsok vizsgálata esetében is, mivel ezt a kisebbséget kereskedelmi, üzleti tevékenységével és ezen keresztül szerzett vagyonával szokták azonosítani. A jelenlegi dolgozathoz a puccsok etnikai háttérének vizsgálata azért maradhatott ki, mert általános társadalmi motívumokat igyekeztem keresni éppen a gyakran idézett etnikai okokon kívül.

PUCCSOK ÉS ALKOTMÁNYOK

Végigtekintve a thaiföldi puccsok történetét, azonnal szembe tűnik, hogy már az első, 1932-es alkotmány is, amelyben az alkotmányos monarchiát mint államformát először megállapították, és amelyben a modern Thaiföldre jellemző intézményi és jogi rendszer alapjait lefektették, egy vérmentes puccs eredménye volt.

Ez az alkotmány önmaga húszévenkénti revízióját írja elő, tekintettel a várható szociális, gazdasági változásokra, a társadalom fejlődésére. Ilyen értelemben az alkotmány szövegébe is beikódolták a változást, a változtatás szándékát. Bár ez az alkotmány mint írott „műfaj” tekintetében sajátos kísérletnek tűnik, a thai jogi gondolkodástól mégsem teljesen idegen.

Nagy kísértést jelent az azóta tizenkilenc alkalommal, és mindig puccsok útján megújuló thai alkotmányok sajátosságait az Ayutthaya-korszak ideiglenes törvényeinek felfogásából levezetni, és kimutatni, mennyiben befolyásolta a hagyományos thai jogi gondolkodás a thai alkotmányozás folyamatát. Azonban a kutatás olyan hatalmas anyagot kellene felöleljen, hogy itt csak jelezhető ez a trend. Az ideiglenes törvények mögött álló felfogás abból a meggyőződésből indul ki, hogy az uralkodó, mint buddhista király, a *dharmának* önmaga is alávetett személy, aki a törvénynek őre és nem létrehozója. Azokban az esetekben, amikor az Ayutthaya-korszak uralkodójának a társadalmi folyamatoknak olyan irányt kellett mutatnia, vagy olyan életterületeket kellett szabályoznia, amelyekről a *Kapila* vagy más szabálygyűjtemény nem rendelkezett, alkotott ugyan törvényt, azonban ez nem „örökérvényű” lett, mint például a *dharmá*, hanem „ideiglenes”, amíg megfelelőbbet nem fogalmaz meg ő vagy utóda, illetve amíg a társadalomnak – belső fejlődése, változása okán – nem lesz szüksége a

megváltoztatására.

Ennek a felfogásnak nem egyetlen következménye az 1932-es alkotmány azon kitétele, amely a *corpus* húszévenkénti revízióját irányozza elő. Mindez egyrészt láthatóvá teszi a különbséget a thai és az európai típusú hatalomfelfogás között. Amíg az európai eszmetörténetben újra és újra tisztázásra került az uralkodó és a törvény viszonya, a törvény, mint a hatalom legitimálója, illetve az uralkodó, mint jogforrás versengő felfogása, addig Thaiföldön a buddhista király minden kétségen kívül alávetettje a *dharmának*, éppúgy, mint alattvalói. A Sukhodaya-kor végéről tudjuk, hogy az akkori király, aki khmer befolyás alatt despota lehetett volna, bár címei között használta a *devaraja* szót, nem élt a funkcióban rejlő lehetőségekkel.⁶⁵ Másrészt, ha a *dharmán* kívül minden törvény – így, mint 1932 óta látjuk, még az alkotmány is – ideiglenes, akkor a szöveg nem lesz olyan „törhetetlenné”, mint az európai szellemiindíttatású kultúrkörben, az annak eszmetörténeti háttérével kitermelt jogi dokumentumoknál láthatjuk. A törvény itt csak funkciójában fontos, még az alaptörvény is, így pótolható. Ebben az esetben felmerülhet a kérdés: bármit tartalmazhatna a thai alaptörvény?

Az első, kézenfekvő válasz, hogy amennyiben a fenti értelmezés helyes, úgy igen, azonban fontos kiemelni, mi az, amit nem. E szerint az értelmezés szerint nem tartalmazhat olyasmit, ami szemben áll a buddhizmus belső szabályrendszerével, a *dharmá* felfogásával, ezenkívül a modern thai történelem vizsgálata során kitűnik, hogy olyasmit sem, ami a thai társadalom felfogásától idegen, s talán jelen elemzés szempontjából ez utóbbi a legfontosabb⁶⁶.

A fentiek alapján úgy tűnik, hogy nem csupán az Ayutthaya-korszak törvényfelfogása hatott alapvetően a modern thai jogi gondolkodásra, hanem a buddhizmus is. Ez a kérdés figyelmet érdemel, hiszen nincs olyan thai alkotmány, amely

---

⁶⁵ A Sukhodaya-korszak végét jelezte, amikor II. Boromraját, Sziám akkori királyát a khmerek elrabolták és Angkor Tomba vitték, ahol fogságban hunyt el. Innentől kezdve erős khmer hatás érvényesült, amelyet Boromraja fia, a tizenhét évesen trónra került I. Ramathibodi részben el is fogadott. Khmer tanácsadói ismertették meg vele állítólag a *devaraja* fogalmát. Erősen centralizált adminisztrációját Ayudhyában építette ki. Ayudhyában I. Ramathibodi és utódai kvázi abszolút monarchiát valósítottak meg, amelynek alapvetései 1932-ig, az első thai alkotmányig alig változtak. Ezt biztosította az a törvénykönyv, amelyet az Ayudhya-korszak első királya alkotott, és 1895-ig hatályban maradt. Sok szerző kiemeli, hogy csak kevesen éltek a hatalom „abszolút” természetével. Az új király az igazságosságra és a *Kapila* 10 törvényére tett fogadalmat, így a buddhista vallás rendszere és tanai gyakoroltak erkölcsi kontrollt a királyon.

⁶⁶ Lásd az Alkotmány és társadalom alfejezetet.

államvallásról vagy a buddhizmus megkerülhetetlen szerepéről szót ejtene.⁶⁷ Sőt! Kifejezetten gondos szövegeket találunk a szekularizációról. Mit jelent azonban a szekularizáció egy hagyományosan buddhista többségű társadalmat összefogó államban? Mivel a buddhizmus nem intézményes vallás, nincsen egyszemélyi vezetője,⁶⁸ habár a vallás legfőbb őrzőjeként Thaiföld legfőbb vallási méltósága a király. Azonban – éppen, mivel nincs szó az európai indíttatású kultúrkörben megismert intézményességről – ettől a világi intézmények még szekularizáltan működnek.⁶⁹ Annál is inkább, mivel a király kezében nem összpontosul közvetlen politikai hatalom, amióta az 1932-es alkotmány az alkotmányos monarchia berendezkedését megfogalmazta.

Korábban feltételesen megállapítottuk, hogy ha a thai alaptörvények tartalmát befolyásolja a társadalom felfogása – aminek persze része lehet a többségében mégis buddhista társadalom *dharmá*hoz és a királyhoz való ragaszkodása is –, akkor azt is meg kell vizsgálni, vajon milyen társadalmi kérdésekre, problémákra válaszolt az a sokszori „alkotmányos megújulás”? A thai alkotmányok és ideiglenes alkotmányok összehasonlító elemzése mindenképpen olyan téma, amely a kutatásnak további iránya kell legyen, azonban a puccsok társadalmi szerepét vizsgálva sajnos most el kell tekinteni a kifejtésétől.

ALKOTMÁNY ÉS TÁRSADALOM

Amennyiben észrevettük, hogy a thai alkotmányok időben és politikai akaratban a puccsokhoz kötődnek, valamint tudva, hogy már az első alkotmányba belekódolták a változtatás igényét és szándékát, fel kell tenni a kérdést: többről van-e szó, mint arról, hogy az új alkotmányokat az új kormányzat legitimitásának biztosítására hozzák létre? Tudjuk, hogy Thaiföld sajátos jogtörténetében az írott törvények és legitimitáció nem korrelálnak olyan mértékben, mint az európai típusú jogszemlélet által befolyásolt

---

⁶⁷ Bár 2006-ban több tüntetés követelte, hogy ez a helyzet megváltozzon, az alkotmány szövegébe végül nem került bele a buddhizmus államvallásként való vállalása.

⁶⁸ Jelen vizsgálat tárgyát a buddhizmus *théraváda* és nem a tantrikus ágát gyakorló Thaiföld képezi, a tantrikus buddhizmus intézményesülésének és államépítő szerepének tanulmányozása nem képezheti tárgyát ennek a fejtegetésnek.

⁶⁹ Bár hasonló példát Európában is találunk: az anglikán egyház feje, a vallás őrzője, Nagy-Britannia uralkodója helyzete bizonyos szempontból összehasonlítható.

államokban. A hagyományosan buddhista társadalom *dharma*-szemlélethez kötött jogérzéke kell elegyüljön a 20–21. században valóban változó társadalmat érő új gazdasági és politikai kihívásokra való válaszkereséssel. Röviden: Lehetséges a „puccsot”, mint a társadalmi vita szélsőséges formáját értelmezni?

Egy kortárs Chiang Mai-i történész, Nidhi Eoseewong fogalmazta meg a „társadalmi alkotmány” elméletét,⁷⁰ amely – az 1932-es alkotmány szellemének megfelelően – valóban a társadalom fejlődésével együtt változik, mindazonáltal olyan íratlan szabályok gyűjteménye, amelyeket a thai társadalom elvár a vezetőitől, amelyek alapján életét éli, és ami jogfelfogását, politikai hozzáállását a mindennapokban befolyásolja.

Ebben az elméletben a thai társadalom elvárásainak sarokkövei:

A monarchia szerepének értelmezése, a király, mint a buddhista egyház örékek elismerése, a történeti folytonosság megtestesítőjeként való elismerése. Ez következménye lehet a thai dinasztiák már tárgyalt egyedülálló folytatólagosságának. Nézetét jelen kutatás még azzal a megfigyeléssel is kiegészítheti, hogy a puccsok alkalmával a király által felvállalt politikai szerep minden esetben összefügg a társadalom többsége életvitelének fenntarthatóságával, az életet mint egyetemes értékettiszteletben tartó hozzáállással. Bohumiból király társadalmi és politikai szerepvállalása azokban az esetekben a legszembetűnőbb, amikor az összecsapások halálos áldozatokkal is járnak, illetve amikor a polgárháború elkerülése a rövidtávú politikai prioritás. Ennek megfelelően a thai alkotmányokban a király névleges politikai szerepe 1932 óta egyértelműen nő, ez azonban nem fejezi ki akcióinak „demokratikus hasznát”.

A thai demokráciát érő legnagyobb kritika a fékek és ellensúlyok rendszerének hiánya, azaz a tény, hogy ez a rend – még ha az aktuális alkotmány szavatolná is – nem vagy alig érvényesül. A thai uralkodó az, aki időről időre betölti ezt a szerepet, hatalmával, presztízsével fékezi az aktuális hatalom – kormány vagy diktátor – hatalmát, és sajátos súlyával és politikai akaratával ellensúlyozza a belpolitika szélsőségeit, amikorez már elkerülhetetlen. A 2013–14-es puccs időszakában, de már 2006-ban is jelentkező probléma, hogy a világ ma egyik legidősebb uralkodójának egészségi állapota nem engedi meg, hogy ezt a feladatot a korábbi mértékben betöltse. Mindez természetesen a monarchia funkcióit és feladatait felsoroló egyetlen dokumentumban sem szerepel,

---

⁷⁰ EOSEEWONG 2003.

azonban trendként megfigyelhető.⁷¹

Eoseewong második alapvetése a buddhizmus fontossága. Erről a témáról ennek a dolgozatnak is kellett már szólnia. A buddhizmus államépítő hatása és szerepe a politikai és intézményi struktúrák kialakításában rendkívül alulkutatott, azonban Thaiföld megfelelő példaország lehet a bemutatására.

A klasszikus hatalomfelfogásról szólva Eoseewong megkülönbözteti az európai típusú hatalomfelfogást, amely a hatalmat vallási/világi, uralomgyakorló/ellenzéki szerepekre bontja, illetve a thai hatalomfelfogást, amely nézete szerint hagyományosan oszthatatlan. Ez következik a *dharma* mint legfelső törvény felfogásából, amely nemcsak az uralkodót helyezi egy soha meg nem szűnő törvény hatalma alá, hanem rámutat arra is, hogy a hatalom nem egymással szemben álló, hanem egymás mellett működő utakat fut be. Megkülönbözteti a törvény és a – törvényes vagy törvénytelen – erő által adott hatalmat a befolyástól, amely az ő értelmezésében mértékében és megnyilvánulásában nem kisebb az előzőnél, ebből következik hozzáállása a katonai vezetőkhez, akiknek ebben a konstrukcióban az erő általi befolyás ad konkurens, de nem feltétlenül ellentétes irányú vagy ellenzéki hatalmat. Mindez választ adhat a hatalom gyakorlását befolyásoló, politikai pártokat is adó erők katonai szárnyának törésére, a versengő érdekek mentén keletkezett törésvonal természetére vonatkozóan.

A hadsereggel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a régió legnagyobb – mintegy másfél milliós – katonai ereje áll rendelkezésre Thaiföldön, aminek szinténtörténelmi hagyományai vannak. Ezzel kapcsolatban állapítja meg Eoseewong, hogy a thai gondolkodás fontosnak tartja a hadsereget,⁷² hiszen megszokta, hogy védekeznie kell a külső hatalmakkal szemben, hogy területi igényeit érvényesítenie kell, és hogy a hadsereg erejére és befolyására számíthat vezetői hatalmával „szemben”. Ebben a gondolat körben a problémát az okozza, amikor a hadsereg – vezetőinek – befolyása aktív politikai hatalommá válik, például egy junta élén. Eoseewong magyarázatát továbbvive ebben is megtalálhatjuk az okát annak, miért volt törvényszerű, hogy a katonai szárnyon belül érdektörés jöjjön létre a thai politikai elitben.

Eoseewong kiemeli a thai történelem feldolgozása során ebben a kutatásban is tapasztalt tény, hogy a thai vidéki elit, a politikai alsó vezető réteg tagjai között a

---

⁷¹ Még olyan szélsőséges esetekben is, amikor a vérontás elkerülése vagy csökkentése érdekében a király a kommunista tüntetőknek mintegy az „oldalára áll”.

⁷² „Thai love military.”

dinasztikus korszakok során soha nem volt egyszintű kommunikációs fórum, és ez a fórum a parlament bevezetésével sem teljesen jött létre. Ebből vezeti le, hogy a képviselőknek a thai társadalom nem tulajdonít valódi hatalmat, ahogy jelen dolgozat ebben látta meg az okát a felülről jövő kezdeményezéseknek és reformoknak, amelyek nem tudnak a vidéki indíttatású gazdasági problémák mélyére hatolni, hogy azokat felszámolhassák.

Eoseewong az egyenlőséget a buddhizmuson kívül még az anyagi javakról alkotott nézetek szintjén is igyekszik értelmezni, azt állítva, hogy a valódi egyenlőséget a társadalomban az adja meg, hogy sem etnikai, sem vallási hovatartozás nem szabhat gátat annak a lehetőségnek, hogy amennyiben valaki már meggazdagodott, az valódi befolyásra, az alapján esetleg hatalomra tehessen szert. Ezzel az állításával azonban éppen a 2014-es események elemzése kapcsán kell vitába szállni, mivel a megújulóenergiából vagyona szert tevő Nopporn Suppipat decemberi emigrációba menekülése arra mutat rá, hogy az ilyen jellegű befolyás múlandó. A történeteket mégis érdemes lenne önálló cikkben elemezni, mivel rávilágíthatna a thai hatalmi versengés energiaügyivetületére. Ugyanis jelenleg nem ismert, hogy a három lehetséges irány közül – mianmari földgáz, laoszi vízerőművek és a thai szélerőmű-projekt – melyik hatalmi szárny melyiket tartja a legfontosabbnak, és ez a preferencia megnyilvánul-e a politikai finanszírozás szintjén⁷³ is?

---

⁷³ „Police: Nopporn fleeing to Canada.” A kutatás folytatásának egyik iránya lehet: „Financing interest in Wind Energy projects blows cold.

ÖSSZEFOGLALÁS

Összefoglalva meg kell állapítanunk, hogy a thai alkotmányfelfogás nagymértékben különbözik az európai indíttatású kultúrkör alkotmányfelfogásától. Másrészt észre kell venni, hogy minden puccsot ideiglenes alkotmány kiadása követ, s amennyiben ez átlagosan két hétnél többet várat magára, a puccs társadalmi támogatottsága – ha volt is ilyen – elveszni látszik. Jellemzően minden újonnan felálló kabinet új alkotmányt fogad el, e mögött pedig az önlegitimációnál láthatóan mélyebb okok húzódnak meg. Thai történészek éppúgy keresik az alkotmányozás gyakorisága mögött rejlő mélyebb okokat és tendenciákat, mint ahogy a nyugati elemzők. A thai politikai gyakorlat láthatóan nagyobb hajlandóságot mutat a puccsra, mint hatalmi eszközre, mint a világ bármely más országa. Ezt az is magyarázhatja, hogy a thai társadalom alapjait nem mozdítja meg a hatalmi elit változása, ahogy valódi váltás nem is történik. Az elit érdekütközései mentén fellángoló erőszak iránya minden esetben reagál a szélesebb tömegek prioritásaira, a gazdasági, társadalmi krízisekre, és ezt a sajátos demokráciát a király személye „fékként és ellensúlyként” tartja távol az „abszolút diktatúrától”. Jelen dolgozatelsődleges célja a kérdésfeltevés volt, amely alapján a kutatást több irányba is érdemes lenne folytatni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BATSON, BENJAMIN A. 1984. *The End of the Absolute Monarchy in Siam*. ASAA Southeast Asia Publications Series, Vol. XVIII. Singapore, Oxford University Press. URL: http://samples.sainsburysebooks.co.uk/9781134432295_sample_535068.pdf (utolsó letöltés: 2015. február 4.)
- CASE, WILLIAM. 2002. *Politics in Southeast Asia: Democracy or Less*. Routledge/Curzon.
- CHAMARIK, SANEH. 1986. *The Thai Politics and Constitutional Development*. Bangkok, Thai Khadi Research Institute, Thammasat University.
- COAST, JOHN. 1953. *Some Aspects of Siamese Politics*. New York, Institute of Pacific Relations.
- CUMMINGS-BRUCE, NICHOLAS. 1985. „Thailand crushes coup plotters.” *The Guardian*, 1985. szeptember 10. <http://www.theguardian.com/theguardian/1985/sep/10/fromthearchive> (utolsó letöltés: 2015. március 6.)
- DIXON, CHRIS J. 1999. *The Thai Economy: Uneven Development and Internationalisation*. London, Routledge.
- EOSEEWONG, NIDHI. 2003. „The Thai Cultural Constitution.” *Kyoto Review of Southeast Asia*, Issue 3: Nations and Other Stories. March 2003. URL: <http://kyotoreview.org/issue-3-nations-and-stories/the-thai-cultural-constitution/> (utolsó letöltés: 2015. február 6.)
- FARRELLY, NICHOLAS. 2013. „Why democracy struggles: Thailand’s elite coup culture.” *Australian Journal of International Affairs*, Vol. 67, No. 3, 281–296. URL: <http://asiapacific.anu.edu.au/newmandala/wp-content/uploads/2013/12/Why-democracy-struggles-Farrelly.pdf> (utolsó letöltés: 2015. március 5.)
- „February 1991 Coup.” *Global Security*. URL: <http://www.globalsecurity.org/military/world/thailand/coup-1991.htm> (utolsó letöltés: 2015. március 4.)
- „Financing interest in Wind Energy projects blows cold.” *Bangkok Post*, 2014. december 5. URL: <http://www.bangkokpost.com/business/finance/447327/financing-interest-in-wind-energy-projects-blows-cold> (utolsó letöltés: 2015. február 6.)
- FROST, FRANK. 1991. „The Coup in Thailand 23 February 1991: Background and Implications.” Parliament of Australia, 1991. március 19. URL: <https://www.aph.gov.au/binaries/library/pubs/bp/1991/91bp05.pdf> (utolsó letöltés: 2015. március 4.)
- „Government by Coup.” *Global Security*. URL: <http://www.globalsecurity.org/military/world/thailand/government-coup.htm> (utolsó letöltés: 2015. március 6.)
- KEYES, CHARLES. 1987. *Thailand: Buddhist Kingdom as Modern Nation-State*. Boulder. Westview Press. URL: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2057933?uid=3738216&uid=2&uid=4&sid=21105145092863> (utolsó letöltés: 2015. február 5.)
- „King Prajadhipok (King Rama VII) (1925-1934).” *Polymer Bank Notes Of The World*. URL: http://www.polymernotes.org/biographies/THA_bio_ramavii.htm (utolsó letöltés: 2015. március

6.)

- KURLANTZICK, JOSHUA. 2013. „Can Thailand Break Its Coup Addiction?” *Bloomberg Business*, 2013. december 4. URL: <http://www.businessweek.com/articles/2013-12-04/can-thailand-break-its-coup-addiction> (utolsó letöltés: 2015. március 5.)
- „New Thai minister on US blacklist.” *AsiaOne News*, 2012. január 19. URL: <http://news.asiaone.com/News/AsiaOne%2BNews/Asia/Story/A1Story20120119-322747.html> (utolsó letöltés: 2015. március 7.)
- „Police: Nopporn fleeing to Canada.” *Bangkok Post*, 2014. december 5. URL: <http://www.bangkokpost.com/news/general/447461/police-suspect-fugitive-nopporn-suppipat-will-try-to-get-to-canada> (utolsó letöltés: 2015. február 6.)
- „September 1957 Coup” *Global Security*. URL: <http://www.globalsecurity.org/military/world/thailand/coup-1957.htm> (utolsó letöltés: 2015. március 6.)
- SPRINGER, JON. 2013. „Do Protests And Coups In Thailand Matter?” *Forbes Asia*, 2013. december 11. URL: <http://www.forbes.com/sites/jonspringer/2013/12/11/do-protests-and-coups-in-thailand-matter/> (utolsó letöltés: 2015. március 5.)
- „Statistical Tables – Population – Whole Kingdom.” National Statistical Office (Thailand). URL: http://web.nso.go.th/en/survey/pop_character/population%20characteristics%202005-2006/statistical%20tables%20%20population/ST1D36_wholekingdom.PDF (utolsó letöltés: 2015. március 5.)
- „Thai PM gives cabinet post to U.S. blacklisted businesswoman.” *Reuters Africa*, 2012. január 19. URL: <http://af.reuters.com/article/commoditiesNews/idAFL3E8CJ1DQ20120119> (utolsó letöltés: 2015. március 7.)
- „Thailand Protest 2013 – Explained.” Youtube.com, 2014. január 2. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pQVjUsKSKUE> (utolsó letöltés: 2015. március 5.)
- Thailand Country Study Guide*. 2008. Washington D.C. - USA Thaiföld, International Business Publications. URL: <https://books.google.hu/books?id=1gFFfWHiF9wC&pg=RA1-PA4&lpg=RA1-> (utolsó letöltés: 2015. március 10.)
- „Timeline: Thailand's political crisis.” Cnn.com, 2010. május 19. URL: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/05/17/thailand.timeline/> (utolsó letöltés: 2015. március 4.)
- THONGCHAI, WINICHAKUL. (ed.) 1994. *Siam Mapped: A History of the Geo-body of a Nation*. Honolulu, University of Hawaii Press.
- TURTON, ANDREW. (ed.) 2000. *Civility and Savagery: Social Identity in Tai States*. Richmond, UK, Curzon Press.
- VAN PRAAGH, DAVID. 1996. *Thailand's Struggle for Democracy. The Life and Times of M.R. Seni Pramoj*. New York, Holmes & Meier.
- „Yingluck Shinawatra.” *The New York Times*. URL: http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/people/y/yingluck_shinawatra/index.html (utolsó letöltés: 2015. március 5.)

Kiadja:

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Nemzetközi és Politikatudományi Intézet

Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport

1088 Budapest, Mikszáth Kálmán tér 1.

E-mail: salat.gergely@btk.ppke.hu

Tel.: 06-1-235-3030/1010

Honlap: <https://btk.ppke.hu/karunkrol/intezetek-tanszekek/nemzetkozi-es-politikatudomanyi-intezet>

Felelős kiadó: Dr. Salát Gergely szakmai igazgató

Minden jog fenntartva!

A PEACH Műhelytanulmányokban megfogalmazott vélemények és következtetések a szerző sajátjai, melyek nem minden esetben tükrözik a Modern Kelet-Ázsia Kutatócsoport vagy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bármely más egységének álláspontját.